

Rakkaita rautelalaisia...

Vuosikymmeniä sitten oli Rautelaan kulkeutunut ja asettunut aloilleen kaksi vieraammanoloista asujaa. Puhetapakin erottui selvästi siitä sorahtelevasta someronmurteesta, jota paljasjalkaiset kyläläiset käyttivät. ”Maahanmuuttajia,” tuttuja kaikille ja tykättyjä.

”Jaa jaa, sanoi jakaja...”
-tuttu radiokirkkovieras

Vanhalan Teppo vietti yksinäisen miehen elämää harmaassa mökissään. Meillä Kivirannassa Teppo oli tuttu vieras, kun hän pyhäamuisin laittautui radiokirkkoon. Tuli ajoissa, jotta ehti saada pullakahvit ennen kirkonmenojen alkua. Jos ei juttua aina riittänyt, toisteli siinä keinutuolissa kiikkuessaan tuttua hokemaansa: ”Jaa jaa, sanoi jakaja, kun luu kätehen jäi”.

Isä tiesi kertoa, että joskus 20-30-luvuilla Teppo kierteli ”reppuryssänä” talosta taloon. Myytävät kankaat oli pakattu valtavaan nyyttiin, jota mies kanto selässään. Oli kerrankin tullut Vikstedin taloon. Isäni muiden renkien mukana ihmetteli Tepon raskasta nyyttiä. Voimansa tuntien Teppo lupasi koko nyytin tavaroineen, jos joku miehistä pystyy yhdellä heilautuksella sen heittämään selkäänsä. Oli tupa täynnä säkin kantoon tottunutta porukkaa. Yritti ja epäonnistui siinä monikin mies. Lopuksi Teppo heitti nyytin selkäänsä kuin tyhjää vaan ja lähti tallustelemaan seuraavaan taloon.

Kauppamiehen veri veti ikääntynyttäkin Teppoa kaupustelemaan, kun paikkaan passasi. Oli Teppo käynyt sukuloimassa Säkylässä. Paikallisesta järvestä oli noussut kalaa, runsaasti yli oman tarpeen. Olivat pistäneet ylimääräiset Tepon mukaan, kauppamies kun tämä oli. Kävi Teppo meilläkin kalaa kauppaamassa: ”Ostakaa Säkylän siikaa, Säkylän siikaa.” Olihan siinä ostettava, Tepon mieliksi. Vaan oli perkaamattomia, avaamattomia kaloja mies repussa kantanut ties montakin päivää. Niinpä Tepon lähdettyä kaivoi isä maahan kuopan ja pantiin kalat turvallisempaan talteen.

Vanhoilla päivillään kävi Tepolle vähän niin kuin Rosvo-Roopelle, joka ”lesken eessä nöyryty ja joutui...” Niin vaan joutui Teppokin naisen pauloihin. Oikein avioitui Hilmanimisen lesken kanssa. Se ikäihmisten naiminen ei silloin ollut ihan jokapäiväistä. Riitti ainakin herkullista juttuaihetta kylän muijille ja vähän miehillekin. Joku koiranleuka oli ollut kuulevinaan, kun tuore aviopari talvi-illan hämärässä astuskeli pakkasen puremaa kylätietä. Tepon harvaan astuessa saappaiden alla narskuva lumi sanoi selvästi: karun--kauppaa, karun--kauppaa. Vieressä tepsutti Hilma vikkelillä jaloillaan: tehty-kun-tehty, tehty-kun-tehty.

”Lapsikulta, lapsikulta ”,
sano Tomma Suutelan isäntää.

Knaapin sahapyyntingissä seinänaapurinamme asui 40-luvun alkupuolella iäkäs naisihminen. Kutsuttiin ”Vanhamantaksi” tai ”Tommaksi”. Mikä lie ollut ihan oikea nimensä? Puhetapa viittasi Laatokan laulumaille. Sodan tuomia evakkoja, vai aiemmin jo

muuttaneita? Hämärästi muistan hahmonsä, kun istui siinä kamarimme ovenpielen tuolilla. Jutut hänestä ovat enempiäkin äitini kertomia.

Meillä, niin kuin muissakin naapureissa poiketessaan, oli Tommalla varsin luonnonmukainen tapa helpottaa ilmavaivojaan. Tuosta tavasta riitti naapureille hokemista ja nauramistakin. Siinä istuessaan nosti Tomma toista kankkuaan ja tokaisi: ”Ohhoh, kui pieruttaa, kun tuota joppia syöp.”

Aivan pienenä tiedän olleeni usein seinän takana Vanhamantan hoidettavana. Siitäkin huolimatta, vaikka äiti oli pelännyt, että tämä hoitaja syöttää minulle purua. Sellainen oli tapa, että aivan pienille lapsille syötettiin suussa pureskeltua ruokaa, sitä purua. Mikään sitä ei pystynyt vahtimaan. Todennäköistä on ollut, että siitä Vanhamantan hampaattomilla ikenillään jauhamasta purusta olen saanut nauttia.

”Lapsikulta, lapsikulta”, sano Tomma Suutelan isäntää. Tuo sananparsi muistuttaa herttaisella tavalla tuosta mummosta. Siinä oli kuitenkin jotain tavanomaisesta käytöstavasta poikkeavaa, liian tuttavallista? Suutelan isäntä, Kalle, oli sentään ison talon isäntä. Lukusilla kylän vanhimmaksi valittu. Ei sellaista henkilöä sopinut lapsitella, ei edes sinutella. Vaan Tommallepa kaikki olivat samanarvoisia lapsikultia. lästä, säädystä, asemasta riippumatta.

Tosin oli Suutelan Kalle-isäntä hyvin sosiaalinen sen ajan isännäksi, helposti kaikkien lähestyttävä. Ihan niin kuin kylänvanhimmalta sopi odottaakin. Aikaansa edellä oli muutenkin, niin asenteissa kuin uusien asioiden osaamisessa.

Kalle-isäntä omisti kylän ensimmäisen radion, joskus 30-luvun alussa. Sitä kyläläiset, nuoret varsinkin, kokoontuivat Kalle-isännän asuntoon iltaisin kuuntelemaan! Eipä tainnut juuri lähimain toista isäntää olla, jonka luokse tavalliset renkipojat noin vain olisivat voineet poiketa ja ihan iltaakin istua?

Radio saattoi hyvinkin olla isännän itsensä rakentama? Myöhemmin ainakin osasi korjata kyläläisten epäkuuntoon menneitä radioita. Tuskin edes maksua otti? Tykätty ja sivistynyt mies oli Suutelan isäntä Kalle, ”perttula-Kalle.” Perttula oli isännän ikioma voimasana. Sitä hän tarpeen vaatiessa käytti siihen paikkaan, mihin moni vähemmän sivistynyt täryytti järeän ja rumankin ärräpään.

Reijo Siltasaari